

PRZEDMÒVA

Vprzék temù, co je v titlù ti ksòžkji pòetickji, Karól Gòzdz (Karol Gwòzdź) nje krèje njick przed wodbjércò jewo pòèzje, co czènji z nje pòetà pròvdzèwéwo. Dzéli sã svòjò mjiloscò, cerpjenjã, smùtkã, strachã, bólã ë żòlã. Nje krèje njevjarë v lèdzi ë vjarë v to, co bòskji. Jakò, że «człovjek je pjelgrzimji nòtèrë» – rzeczëma so za Ciprjanã Kamjilã Norvjidã – v vjerszach Karola Gòzdza vròcò njeròz téma drogji. Czãså to je vãder pò méandrach jazni autora, téj séj pò svjãti szlòszkji zemji, blós vjedno za pròvdò.

V przeslanjú pòètë ròvno vòzni vèdòvò sã bëc svjòdni se czlo-vjek jak téz jednota przez ne czlovjeka wumëslonò – nòród. Wo-bròz nòrodë rodzi sã v mògach lèdzi ë wodvòlëje do zdrojów svòjèch znanków ë vòrtosci. Takò jednota bùdëje sã przed vszètkjim przez dôvanjé nòrodnèch céchùnków tvòrom rodni kùlturë, pòczécé bënovi solidarnosci ë pòczécé apartnoscì wod jinèch. Vòzné je przesvjòdczenjé wo jednoòrtnoscì ë dôžnosc do takji fòrmë a stãpnja autonomje, jakò pòzvòli nòrodovi realizovac svòje céle, wopjarté na wudbje wo pòtrzebjë vjedno ròvni starë wo wochronã ë rozvjicé svòji juvernòtë.

Më mózëmë vjidzec vebjér wukrajinskjéwo jãzëka, jakò jãzëka tlomaczenjò szlòskjich vjerszi Karola Gòzdza, v zorce przètròfkù. Promòtor kùlturë Szlòska Bartłùmjéj Wanot a doktorka jãzèkòvja-dómstva Nataljò Szlèchùtka, chtèrni sò ólkóma brèkòvnjikami m.jin. kjiles slovjańskjich gòdk, vècmanjim pòstanovjilë jic na wurënamële z jãzèkòvim sztofã ë szèkã pòezje autora ze Szlòskjich Semjanovjic. Jezlë më ròvnak sã przèzdrzëmë na dzisdnjovò geo-pòlitikã, to tútak przètròfkù më nje wuzdrzimë. Wobëdvùm nòrodóm, jistno temù zëjòcémù v szlòskjim jãzèkù, jak téz temù

co sã chce rozvijac v wukrajinskjim jãzëkú, rozmajité pòliticzné sistemë zakòzëjõ prava do samòstójnotë a njezanòležnosćë.

Na ksòzka je téj njé pjerszim, a též njé wostatnim, prziklòdã na wzòjné wobvjidnanjé sã jãzëków. Na deja, jakò mò cël vspjérkã europejskji jãzëkòvi rozmajitosćë, zabédovalë lata temù Baskòvje. Jò jem zicher, co tlomaczenjé ze szlòskjéwo jãzëka na wukrajinskji tvòrzi nové zvjòzkji midzë Szlòzakami a Wukrajincami, a równo-časno cementëje ë rozvijò ne jãzëkji i spòla jich brëkòvnjików.

Szlòskji kùlturovi rum do kòzdéwo Gorola, jak nen pjiszòci ne slova, je dërch vjélgjim czerpjiskã z njevëczerpónimi, a navetka njerëszonimi jesz vjòrsztami vszëtkjéwo szlòskjéwo. Hewo, tim barži vòtrné je to, że Center Zaangażovóni Pòdszëkbë nad Kùlturovõ Cigloscõ (Vëdzól „Artes Liberales”) Varszavskjéwo Wunjiversitetë promùje jãzëkji ë kùlturë mjészëznové, stòvjajòcë ne v autonmjiczni pòzicëji v wuprocëmnenjim do jinëch nòrodów.

Artúr Jablonskji

*Cënter Zaangażovónëch Pòdszëkbów Kùlturné Cigloscë
na Vëdzélú „Artes Liberales” Varszavskjégò Wunjiversitetú*

WKLUDZYŃY

Wbrew tymu, co godo mjano tego tùmiku poezyje, Karol Gwóźdz
ńic ńy ukrywo przed uodbjyrociami swojij twórczości, co robi
z ńego echt poety. Dźeli śe swoim przuńym, nadziejũm, ćyrpjy-
ńym, jankorym, strachym, bũlym a żolym. ńy ukrywo ńywjary
w ludźi a wjary w to, co boske. Skuli tego, co «czowjek mo pũn-
tńiczo natura» – powtorzũm za Cyprianym Kamilym Norwidym
– we Gwoźdzowych wjyrzjach czynsto wroco tymat cesty. Roz za
czas to je wander po meandrach jaźni autora, kej ińdźij po śwjyn-
tyj ślũnskij żymji – nale zowdy we poszukowańu prowdy.

We przesłańu uod poety tak samo woźne zdowajũm śe być
śwjedũmy śebje czowjek a spũlnota, kero uũn forszteluje – norũd.
Uobroz norodu powstowo we usũndkach ludźi i uodwołuje śe
do zasobu włońnych symbolũw a wertũw. Tako spũlnota kũnsz-
truuje śe przede wszyjskim bez nadowańy norodowych znaczyń
wytworũm rodźimyj kultury, gyfil wnuńtrznij solidarności a gyfil
uodrymbności uod inkszych. Woźny je tyż majnung uo jedno-
rodności a dũnżyńu colkij społeczności do takij formy a stopńa
autũnũmije, co przizwoli norodowi realizować swoje cyle, uoparte
na przekũnańu uo potrzebje durch starać śe uo uochrũna a roz-
rost tũzsamości.

Szło by za cufal widzieć uobjũr ukrajińskij godki jak norzyńdžo
przekładũw ślũnskich wjyrzszũw uod Karola Gwoźdzã. Prũmotũr
ślũnskij kultury Bartłũmjej Wanot a dochtorka lingwistyki Natalia
Shlikhutka, kerzi sũm przy tym użytaczami poruch słowjańskich
godkũw, wżyńi cuzamyn zmjerzić śe ze godkowũm materyjũm
a synsym poezyje uod autora ze Śymjanowic. Kej ale wejzdrzymy
na teroźno geopolitika, to cufalu sam ńyma. Uobũm nacyjũm: tyj,

co żyje we ślůnskij godce, jak i tyj, co chce rozwijać se po ukrajińsku, roztůmajte politiczne systymy we Ojropje a śwjeće uodkazujům prawa do samostanowjyńo a ńyzoleźności.

Ta kśůnzka je ńy pjyrszym a ńy uostatńim przykładym na wzajemne uośwjytlańy se godkůw. Forszlag tyj idyje, co mo na cylu spyrańy ojropejskij godkowjy roztůmajtości, dali pora lot do zadku Baski. ńy mům wuntůw, iże przekłod ze ślůnskij godki na ukrajińsko tworzi nowe relacyje mjyndzy Ślůnzokami a Ukrajińokami, a przy tym zmocńo i rozwijo te godki a społeczności, co jich używajům.

Ślůnsko kulturowo pjestrzyń dlo takigo Gorola¹ jak tyn, co pisze te słowa, durch uostowo srogům grubům ze ńywyczerpanymi abo nawet ńyruszůnymi jeszcze pokładami wszyjskigo ślůnskigo. Tym barźij cynne je to, iże Cyntrům Źaangażowanych Podszukowań nad Kulturowům Ćungłościům (Wydźoł «Artes Liberales») Warszawskigo Uńiwersytetu průmuje myńsośćowe godki a kultury a stowjo je we autůnůmicznjy pozycyji wobec inkszych norodůw.

Artůr Jablonskji

*Uostrzodek Zaangażowanych Podszukowań nad Kulturowům Erbiznům,
Wydźoł «Artes Liberales» Warszawskigo Uńiwersytetu*

---

¹ Słowo «Gorol», kere w ńykerych tajlach Ślůnska uoznoczo auslyndra, ńy-Ślůnzoka, je w ńich nacechowane pejoratywny. Sam ale tym ausdrukym uokryślůł se sům autůr wkludzyńo, tůż uostawjům je we uoriginalnjoj formje.

ПЕРЕДМОВА

Попри те що йдеться в назві цієї книжки, Кароль Гвездзь нічого від читачів не приховує — і це робить його справжнім поетом. Він ділиться любов'ю, надією, стражданням, сумом, страхом, болем і жалем. Не приховує своєї зневіри в людей і віри в божественне. Оскільки «людина є паломницької природи», — повторюю за Ципріаном Камілем Норвідом, — у віршах Кароля Гвездзя часто фігурує тема дороги. Іноді це мандри меандрами самоти автора, іноді — святою сілезькою землею, але це завжди мандри в пошуках істини.

У посланні поета однаково важливими видаються самосвідома людина й уявлена нею спільнота — нація. Образ нації формується у свідомості людей та апелює до символів і цінностей цієї нації. Така спільнота будується передусім на наданні національних сенсів продуктам рідної культури, а також на почутті внутрішньої солідарности та окремоти від інших. Важливою є впевненість в однорідності й прагненні всієї спільноти до форми й ступеня автономії, які дають нації змогу досягти цілей, оснований на вірі в потребу постійно захищати й розвивати власну ідентичність.

Вибір перекласти вірші сілезця Кароля Гвездзя українською мовою можна сприймати як випадковий. Популяризатор сілезької культури Варфоломій Ванот і докторка мовознавства Наталія Шліхутка, які обоє вільно володіють кількома слов'янськими мовами, вирішили разом змагатися з лінгвістичною матерією та сенсом поезії автора із Семяновиць-Шльонських. Проте, коли подивимося на сучасну геополіку, розуміємо, що про випадковість аж ніяк не йдеться. Обом наці-

ям — тій, що живе в сілезькій мові, як і тій, що хоче розвиватися в українській, — різні політичні системи в Європі та світі відмовляють у праві на самовизначення та незалежність.

Ця книжка — не перший і не останній приклад «взаємного освітлення» мов. Цю концепцію, спрямовану на підтримку європейського мовного різноманіття, кілька років тому запропонували баски. Я переконаний, що переклад із сілезької на українську формує нові відносини між сілезцями й українцями, а водночас зміцнює та розвиває ці мови й спільноти, які ними послуговуються.

Для такого *gorol*², як автор цих слів, сілезький культурний простір досі є великою шахтою з невибраним і навіть неторканим родовищем всього сілезького. Тому особливо цінно, що Центр досліджень культурної спадщини (факультет *Artes Liberales*) Варшавського університету сприяє розвитку мов і культур меншин, надаючи їм автономності у взаємодії з іншими націями.

Артур Яблонські

Центр досліджень культурної спадщини,
факультет *Artes Liberales*, Варшавський університет

---

² Словом *gorol* у деяких частинах Сілезії називають іноземців. Це слово містить принизливий характер. Проте тут цей вислів вжив сам автор передмови, тому залишаємо його в оригінальній формі.